

Rapport New Earth, New Chemistry benoemt ambities, kansen en uitdagingen

TOPTTEAM PRESENTTEERT ACTIEAGENDA

38 Chemie magazine juni 2019

Op 17 juni hebben de tien teams van de verkozen topsectoren hun adviezen gepresenteerd op het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.

Minister Verhagen nam de rapporten in ontvangst en gaf alvast een eerste reactie. Leider van het Topteam Chemie, Rein Willems, is blij met de eerste toezeggingen de van minister.

Tekst: Emma van Laar

Een mkb-innovatiefonds van 500 miljoen euro en een fiscale aftrek voor investeringen in research en development. Die toezegging deed minister Verhagen van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) namens het kabinet aan de tien toptteams van wetenschappers en ondernemers. Slechts een paar maanden na de verkiezing van de topsectoren presenteerden de tien teams hun adviezen aan minister Verhagen. Begin februari werden energie, life sciences, high tech, water, logistiek, tuinbouw en uitgangsmaterialen, agrofood, creatieve industrie en chemie uitgeroepen tot topsectoren. Voor deze sectoren werd gekozen vanwege hun sterke internationale positie en hun potentie om bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Aan deze sectoren werd 'hoofdkantoren' toegevoegd, vanwege de mogelijkheid het economische imago van Nederland te versterken en te zorgen voor werkgelegenheid. Om invulling te geven aan nieuwe beleidsagenda's voor de sectoren is per sector een topteam, met

vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, mkb, wetenschap en overheid, in het leven geroepen. Deze toptteams hebben sectorale actieagenda's opgesteld waarin ze aangeven hoe hun sector kan uitblinken op de wereldmarkt. In de agenda's is geschetst waar de sector sterk in is, welke kansen en bedreigingen de sector ziet en wat de gezamenlijke visie, ambitie en doelen zijn. Op basis daarvan is in beeld gebracht welke acties het bedrijfsleven en de kennisinstellingen op moeten pakken en waar de teams een rol voor de overheid zien. Voor het bevorderen van deze tien sectoren stelt de overheid in totaal 1,5 miljard euro beschikbaar.

Hogere versnelling

De tien toptteams en hun plannen werden voorgesteld aan de hand van een korte film en interview met het boegbeeld van het team. Kort daarna volgde de officiële overhandiging van de rapporten aan minister Verhagen. Hij gaf aan dat we aan de vooravond van grote veranderingen staan. 'Deze ontwikkelingen hebben grote invloed op onze

'In 2050 staat Nederland wereldwijd bekend als hét land van de groene chemie'

concurrentiepositie, onze welvaart en onze economische groei. En ze bieden kansen voor innovatieve oplossingen, ondernemerschap, groei en meer welvaart. Als we erin slagen om kennis en ondernemerschap beter aan elkaar te koppelen, ligt de wereld aan onze voeten', aldus minister Verhagen. 'We mogen heel trots zijn op onze hoge positie op de internationale ranglijsten. Maar die posities zijn niet vanzelfsprekend. Ons private onderzoek en ontwikkeling blijft achter bij de rest van Europa. Daarnaast kunnen wetenschappers en ondernemers veel meer gebruikmaken van elkaars kennis en kwaliteiten en zo kansen grijpen en overschakelen naar een hogere versnelling. Om dat te bereiken, heeft het kabinet wetenschappers en ondernemers samen aan het stuur gezet en topteam gevraagd oplossingen te formuleren voor deze kennisintensieve sectoren. En dit is goed gelukt.'

Chemie

Boegbeeld van het chemische team is Rein Willems, voorzitter van de Regiegroep Chemie en voormalig directeur

van Shell Nederland. Het team bestaat verder uit Bert Weckhuysen (hoogleraar anorganische chemie en katalyse, UU), Bert Jan Lommerts (algemeen directeur Latexfalt) en Renée Bergkamp (directeur-generaal innovatie bij EL&I). Rein Willems werd tijdens de presentatie gevraagd hoe de tekorten op de arbeidsmarkt binnen de chemie kunnen worden opgelost. Willems: 'Er lopen binnen de chemie allerlei programma's die moeten zorgen voor meer technische krachten. Over drie of vier jaar moet het aantal studenten verdubbeld zijn. Met de Human Capital Agenda proberen we het dreigend tekort aan goed opgeleide, chemische geschoolde werknemers sectorbreed aan te pakken.' In de actieagenda van de topsector Chemie, met de naam New Earth, New Chemistry, maakt het Topteam duidelijk wat de ambities, kansen en uitdagingen voor de sector zijn. De actieagenda stelt twee centrale ambities voor de lange termijn: in 2050 staat Nederland wereldwijd bekend als hét land van de groene chemie en staat Nederland in de mondiale top drie van producenten van slimme materialen. Daarnaast is er volgens het team een absolute noodzaak om door middel van hoogwaardig grensverleggend wetenschappelijk onderzoek nieuwe gebieden van wetenschap en innovatie open te leggen, waar in de toekomst nieuwe ambities op kunnen worden gebaseerd. De actieagenda bevat vier actiepakketten met concrete actiepunten op het gebied van ondernemerschap, innovatie en concurrentiekracht;

onderzoek en onderwijs; interactie bedrijven-kennisinstellingen en randvoorwaarden.

Rol mkb

De agenda continueert en actualiseert de succesvolle koers uit het verleden, ingezet door de Regiegroep Chemie, met één scherpe aanpassing: een grote nadruk op de rol van het mkb. Het Topteam heeft concrete acties en doelstellingen omschreven voor de bedrijvensector, kennisinstellingen en de overheid. Voor bedrijven is dat bijvoorbeeld dat de bijdrage van chemie aan het BBP jaarlijks gemiddeld een tot twee procent hoger is dan de gemiddelde groei van andere sectoren. Daarnaast moet de sector chemie het businessplan biobased economy gaan coördineren en zorgen voor implementatie van meerjarenafspraken rondom energie-efficiëntie. Van kennisinstellingen wordt verwacht dat ze het Sectorplan Natuur- en Scheikunde uitvoeren en aanscherpen. Bovendien moet toptalent naar Nederland worden getrokken. Ook het stroomlijnen van publiek-private samenwerking op het gebied van de biobased economy behoort tot de actiepunten van de kennisinstellingen, net als het bevorderen van de instroom van studenten in de chemie. De overheid wordt op haar beurt gevraagd om te zorgen voor zekerheid van tijdige vergunningverlening en het realiseren van beschikbaarheid van kosteneffectieve duurzame biomassa. Daarnaast zou de overheid samen met de chemische

'Over drie of vier jaar moet het aantal studenten verdubbeld zijn'

sector nieuwe innovaties moeten ondersteunen. Ook dient ze bij te dragen aan de strategische acquisitie van buitenlandse bedrijven die de sector versterken.

Sectoroverstijgend

Naast de sectorspecifieke adviezen vragen de teams in een gezamenlijke brief aandacht voor sectoroverstijgende zaken. Ze stellen dat inhoudelijke raakvlakken tussen de topsectoren kansen bieden voor innovatie en groei, zoals de biobased economy, ICT en nanotechnologie. Daarnaast ziet het Nederlandse bedrijfsleven kans om koploper op het gebied van duurzaamheid te worden. Ten tweede is de thematische duidelijkheid geworden dat het voor het succes van de sectoragenda's nodig is om op een aantal gemeenschappelijke thema's de bakens te verzetten. Het gaat daarbij om onderwijs, onderzoek, ondernemerschap en internationale marktwerking. Bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen moeten op die thema's de handen krachtig ineen slaan, benadrukken de teams in hun brief. Daarbij vinden ze dat van een drietal basisvoorwaarden dient te worden uitgegaan: de vraag vanuit het bedrijfsleven in de topsectoren moet leidend zijn, de overheid moet daar op een samenhangende wijze met duidelijke regie op inspelen en er moet wederzijds worden geïnvesteerd in een vruchtbare langjarige samenwerking tussen publieke en private partijen. De gezamenlijke analyse van de teams is dat de huidige aansturing van onderwijs, onderzoek, exportbeleid te veel vanuit de overheid plaatsvindt (aanbodgestuurd) in plaats van op basis van de behoeften van het bedrijfsleven (vraaggestuurd). In de brief worden dan ook per thema een aantal aanbevelingen en een aanpak geschetst om de topsectoren optimaal te kunnen laten functioneren. De brief, ondertekend door de tien boegbeelden, wordt afgesloten met een commitment aan de uitvoering van de agenda's en de wens de private R&D-inspanning in de topsectoren substantieel te verhogen en zo bij te dragen aan het bereiken van de Nederlandse R&D-doelstellingen van 2,5 procent BBP in 2020.

Eerste reactie

Minister Verhagen was zeer tevreden over de inzet van de teams en de agenda's. Net als de teams ziet hij in dat voor het scheppen en verzilveren van kansen in de topsectoren de rol van het mkb belangrijk is. Voor Prinsjesdag volgt de volledige reactie van het kabinet op de voorstellen van de topteams, maar de minister ging bij de presentatie al in op een paar prominente punten uit de agenda's. Over de vraag om aandacht voor durfkapitaal zei Verhagen: 'Investerings in onderzoek en ontwikkelingen zijn risicovol, waardoor financiering moeilijk te krijgen is. Vooral mkb'ers hebben daar last van en kunnen goede ideeën niet omzetten in slimme producten voor de markt. Daar gaan we wat aan doen. We gaan mkb-bedrijven per 2012 een steun in de rug geven met een nieuw Innovatiefonds mkb, een fonds van 500 miljoen euro.' Dit fonds is bedoeld om innovatieve ondernemers geld te lenen voor innovatieve projecten. Uitgangspunt is dat dit risicokapitaal bij succesvolle innovaties weer wordt terugbetaald, zodat met het geld weer nieuwe innovatieve projecten kunnen worden ondersteund. Een tweede punt waarop Verhagen reageerde, was het voorstel om ondernemingsinvesteringen in R&D fiscaal aftrekbaar te maken. 'Het kabinet heeft in het Coalitieakkoord 500 miljoen gereserveerd voor lastenverlichting bedrijfsleven. Ik vind uw voorstel om R&D fiscaal te stimuleren een aantrekkelijke invulling', aldus Verhagen. Hij beloofde het samen met staatssecretaris Weekers (Financiën) te gaan uitwerken. Ook besprak hij de samenwerking in de topsectoren tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheid en de mogelijke rol van Technologische Topinstituten daarin. Verhagen: 'Ik zeg toe dat de financiering van de Topinstituten ook in 2012 wordt verzekerd. En dat uw voorstellen mede bepalend zijn voor de toekomstige financiering van onderzoek. Publiek-private constructies worden een vast onderdeel van onze kennisinfrastructuur.'

stige financiering van onderzoek. Publiek-private constructies worden een vast onderdeel van onze kennisinfrastructuur.'

Content

'Ik ben erg blij met de eerste reactie van de minister', vertelt Rein Willems na afloop van de overhandiging van de rapporten. 'Ik denk dat we met name zeer content kunnen zijn met de toezegging om de PPS-en (publiek-private samenwerkingen) te stimuleren. PPS-en maken een belangrijk onderdeel uit van onze actieagenda.' ■

De actieagenda is te downloaden via www.rijksoverheid.nl

TOPSECTOREN

De topteams van de tien topsectoren bestaan uit een boegbeeld uit de sector, een mkb'er, een wetenschapper en een topambtenaar. De boegbeelden zijn:

ENERGIE: Jeroen van der Veer
LIFE SCIENCES: Roel Fonville
HIGHTECH: Amandus Lundqvist
WATER: Koois van Oord
TUINBOUW EN UITGANGSMATERIALEN: Timo Huges
AGROFOOD: Cees 't Hart
CREATIEVE INDUSTRIE: Victor van der Chijs
LOGISTIEK: Leo van Wijk
HOOFDKANTOREN: Sjoerd van Keulen
CHEMIE: Rein Willems